

Sygn. akt: I C 841/20 upr

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2020 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	Asesor Sądowy Agnieszka Szufarska
Protokolant:	p.o. Sekr. Sądowego Dorota Szalkowska

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2020 r. w Toruniu

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna w B.

przeciwko Z. M.

o zapłatę

- I. umorzyć postępowanie co do kwoty 4200 zł (cztery tysiące dwieście złotych),
- II. oddalić powództwo w pozostałej części,
- III. oddalić wniosek powoda o zasądzenie kosztów procesu.

Sygn. akt I C 841/20 upr

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w B. wniósł pozew przeciwko Z. M. o zasądzenie kwoty 8 144,66 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 3 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty z weksla, zabezpieczającego zawartą między stronami umowę pożyczki oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż pozwana poprzez podpisanie weksla w dniu 24 sierpnia 2018 r. zobowiązała się do zapłaty w dniu 2 stycznia 2020 r. kwoty wskazanej w wekslu 13 839,66 zł. W dniu 3 grudnia 2019 r. powód wezwał pozwaną do wykupu weksla. Weksel został wystawiony przez pozwaną na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki o nr (...) z dnia 24 sierpnia 2018 r.

Stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty.

W uzupełnieniu swoich twierdzeń, powód wskazał, iż pozwana zobowiązała się do spłaty całkowitej kwoty w wysokości 20 880 zł w 36 miesięcznych ratach po 580 zł miesięcznie. Na kwotę zobowiązania składała się całkowita kwota pożyczki 9 000 zł, opłata przygotowawcza 129 zł, wynagrodzenie prowizyjne 7 771 zł. Dodatkowo, pożyczkodawca obciążony został opłatą za usługę (...) 1 100 zł. Zdaniem powoda, pozaodsetkowe koszty udzielonej pożyczki odpowiadały prawu. Powód wskazał, że pozwana w wykonaniu umowy wpłaciła powodowi łącznie 14 855 zł.

Powód cofnął pozew z zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 2 100 zł.

Pozwana na rozprawie w dniu 6 października 2020 r. wskazała, iż regularnie spłaca zobowiązanie z tytułu pożyczki w wysokości 700 zł miesięcznie. Do września 2020 r. wpłaciła łącznie 16 955 zł. Brak zapłaty pojedynczych rat wynikał z przejściowych problemów finansowych. Dodała, iż nie wiedziała o zakupie usługi (...) pakiet”, zgodnie z którą mogła wnieść o odroczenie terminu spłaty. Gdyby wiedziała, uczyniłaby to. Pozwana złożyła potwierdzenie wpłat.

Powód cofnął pozew z zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 4 200 zł, podtrzymując żądanie pozwu co do kwoty 3 944,66 zł (k. 84) oraz żądanie zasądzenia kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

Z. M. w dniu 24 sierpnia 2018 r. zawarła z powodem - (...) S.A. w B. pożyczkę gotówkową nr (...) w kwocie 18 000 zł (część C1 pkt 1.1. umowy). Całkowita kwota pożyczki wynosiła 9 000 zł, pożyczka była oprocentowana wg stałej stopy procentowej w wysokości 9,87% w skali roku. Pożyczkobiorca został obciążony następującymi kosztami: opłata przygotowawcza 129 zł, prowizja 7 771 zł, usługa (...) pakiet” 1 100 zł. Koszty okołodsetkowe zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i miały być uiszczane częściowo przy każdej racie razem z odsetkami umownymi. Rzeczywista stopa oprocentowania, czyli całkowity koszt pożyczki, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty pożyczki w stosunku rocznym, wynosiła 90,50%. Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 20 880 zł. Całkowity koszt pożyczki 11 850 zł, Pożyczka miała być spłacona w 36 miesięcznych ratach po 580 zł, zgodnie z harmonogramem spłat.

Umowa, zawarta z konsumentem, została sporządzona na ustalonym przez pożyczkodawcę formularzu. Warunki umowy nie podlegały indywidualnym ustaleniom.

W umowie, stwierdzono, że pożyczkobiorca w zamian za zapłatę płatnego z góry wynagrodzenia w kwocie 1 100 zł może skorzystać z tzw. Twojego Pakietu, w ramach którego ma prawo do jednorazowego odroczenia maksymalnie dwóch kolejnych terminów płatności rat albo do obniżenia o 50% maksymalnie czterech kolejnych rat, po terminowej spłacie dwóch pierwszych rat. Odroczone raty lub części obniżonych rat miały być spłacone w dodatkowym okresie kredytowania. W następstwie odroczenia rat termin spłaty pożyczki miał ulec przedłużeniu maksymalnie o 2 miesiące, w okresie których pożyczkobiorca miał spłacić odroczone raty.

Jako zabezpieczenie zwrotu pożyczki, pożyczkobiorca podpisał weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową. Pożyczkodawca miał prawo wypełnić ten weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu pożyczkobiorcy z tytułu umowy pożyczki w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania.

(**dowód** : umowa pożyczki k.27-29.; harmonogram spłat k. 30; weksel k. 4, deklaracja wekslowa k.6)

(...) S.A. pismem z 3 grudnia 2019 r. wypowiedziało Z. M. umowę pożyczki z uwagi na brak terminowej spłaty. (...) S.A. wypełniło weksel in blanco na kwotę 13 839,66 zł wzywając pozwaną do wykupu weksla w terminie 30 dni. Pozwana nie wykupiła weksla.

(**dowód:** weksel- k. 4; wypowiedzenie umowy pożyczki - k. 5)

Z. M. spłaciła pożyczkę w kwocie 18 235 zł. Od dnia wniesienia pozwu tj. 16 kwietnia 2020 r. Z. M. wpłaciła na rzecz pożyczkodawcy kwotę 4 900 zł.

(**dowód:** dowód wpłat – k. 93, 56-78)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dowody z dokumentów.

Sąd w pełni dał wiarę dowodom w postaci dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. Autentyczność i wiarygodność przedłożonych dowodów z dokumentów nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a sąd nie znalazł uzasadnionych podstaw do kwestionowania ich z urzędu.

Sąd uznał, że powództwo nie było zasadne, bowiem pozwana spłaciła swoje zobowiązanie w całości, uiszczając na rzecz powoda 18 235 zł. Powódka bezzasadnie podtrzymywała żądanie zapłaty jeszcze kwoty 3 944,66 zł. Żądanie powoda obejmowało bowiem żądanie zapłaty wynagrodzenia prowizyjnego oraz wynagrodzenia za usługę (...). Postanowienie umowne, z którym związany był obowiązek zapłaty powyższych kwot, należało uznać za niewiążące konsumenta. W tym zakresie sąd miał na uwadze następujące okoliczności.

Co prawda, powód podkreślał, że swe roszczenie wywodzi ze stosunku wekslowego zabezpieczającego zawartą z pozwaną umowę pożyczki. Pozwany konsument sformułował jednak zarzuty dotyczące treści stosunku podstawowego - umowy pożyczki, którą weksel zabezpieczał. Okoliczność ta, uzasadniała badanie z urzędu treści umowy, a zwłaszcza postanowień niedozwolonych, niedopełnienia przez powoda obowiązku informacyjnego, sporządzenia umowy w sposób niezrozumiały dla konsumenta (zob. wyrok (...) z dnia 7 listopada 2019 r., (...) Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, teza 58-60, 66 i przytoczone tam orzecznictwo).

Stosownie do art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przepis ten stanowi implementację dyrektywy 93/13/EWG (dalej jako: dyrektywa) i pozostaje w ścisłym związku z przepisami dyrektywy. Stosowanie przywołanego przepisu wymaga zastosowania wykładni pronunijnej, zgodnej z celem i funkcją dyrektywy oraz z uwzględnieniem dorobku orzeczniczego (...). W preambule powyższej dyrektywy wyraźnie wskazano, że Państwa Członkowskie powinny zapewnić, aby nieuczciwe warunki nie były zamieszczane w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami oraz, jeżeli jednak takie warunki zostają w nich zawarte, aby nie były one wiążące dla konsumenta, oraz zagwarantować, żeby umowa obowiązywała strony zgodnie z zawartymi w niej postanowieniami, pod warunkiem że po wyłączeniu z umowy nieuczciwych warunków może ona nadal obowiązywać.

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy:

1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.
2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Jeśli sprzedawca lub dostawca twierdzi, że standardowe warunki umowne zostały wynegocjowane indywidualnie, ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na nim.

Natomiast art. 6 ust. 1 dyrektywy stanowi, że Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 dyrektywy zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

Oceniając zawartą przez strony umowy, a zwłaszcza zapisy traktujące o zobowiązaniu do zapłaty opłaty prowizyjnej oraz usługi (...), Sąd Rejonowy miał na uwadze przywołane wyżej przepisy art. 385¹ kc, dyrektywy, orzecznictwo (...) oraz sądów powszechnych w tym Sądu Okręgowego w Toruniu, z którego wynika, że koszty pożyczki powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w rzeczywistości ponoszonych przez pożyczkodawcę kosztach. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na pożyczkodawcy. W przypadku, gdy ekwiwalentność prowizji nie zostanie wykazana, uznać należy, że postanowienia jej dotyczące stanowią klauzulę niedozwoloną, jako nieuzgodnione indywidualnie i kształtujące prawa oraz obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes (art. 385¹ k.c.). Mogą zostać również uznane za zmierzające do obejścia prawa – przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych.

Powód argumentował, że naliczone przez niego koszty udzielonej pożyczki nie przekraczały limitu ustanowionego przez art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, zaś umowa respektuje prokonsumenckie ograniczenia. Ponadto w piśmie przygotowawczym argumentował, że wysokość prowizji była związana z kosztami prowadzenia działalności gospodarczej i ryzykiem braku spłaty udzielonej pożyczki.

Oceniając argumentację powoda, wypada zauważyć, że w wyroku (...) z dnia 3 września 2020 r. w sprawach połączonych C-84/19 i in. (...) S.A. przeciwko QJ i BW, Trybunał odniósł się do relacji między art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim a dyrektywą i postanowieniami kodeksu cywilnego. Trybunał podkreślił, że przepis krajowy, taki jak art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, nie wydaje się sam w sobie określać praw i obowiązków stron umowy, lecz poprzestaje na ograniczeniu ich swobody ustalenia pozaodsetkowych kosztów kredytu powyżej pewnego poziomu i w żaden sposób nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy sprawdził, czy takie ustalenie ma ewentualnie nieuczciwy charakter poniżej określonego prawnie pułapu (tezy 58-63). Oceniając podobnie jak w sprawie niniejszej postanowienia umowne dot. prowizji i opłaty przygotowawczej, Trybunał podkreślił, że przedsiębiorca nie jest zobowiązany do wyszczególnienia charakteru każdej usługi świadczonej w zamian za koszty, które obciążają konsumenta na podstawie postanowień umowy, takie jak 'prowizja' czy 'opłata przygotowawcza'. Niemniej jednak, aby spełnić wymóg przejrzystości, musi zaistnieć sytuacja, w której charakter faktycznie świadczonych usług da się w sposób racjonalny zrozumieć lub wywieść z całej umowy. Ponadto konsument musi być w stanie sprawdzić, czy te różne koszty lub usługi, za które stanowią one zapłatę, nie nakładają się na siebie (wyrok z dnia 3 października 2019 r., K. i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 43). Stwierdził, że, jeśli chodzi o koszty zatytułowane 'opłata przygotowawcza' i 'prowizja', pozwany konsument mógł zasadnie sobie zadać pytanie zarówno co do świadczeń, z tytułu których należały się te opłaty, jak i ewentualnego nakładania się ich na siebie. Po pierwsze bowiem, umowa zawierała dwie klauzule przewidujące koszty administracyjne, zatytułowane odpowiednio 'opłata przygotowawcza' i 'prowizja', które obie sugerują, że chodzi o kwoty podlegające zapłacie za udzielenie kredytu.

Z poddanej pod osąd umowy wynika, że na całkowity koszt pożyczki składa się oprócz kapitału i odsetek, opłata przygotowawcza, wynagrodzenie prowizyjne w kwocie 7 771 zł, wynagrodzenie 1 100 zł z tytułu usługi (...). Nie budziło wątpliwości, że postanowienia te nie dotyczyły głównych świadczeń stron. W końcu, bezdyskusyjnie powód nie wykazał, że postanowienia umowne dotyczące prowizji i usługi (...) zostały indywidualnie uzgodnione ze stroną pozwaną.

W przekonaniu sądu, wysokość wynagrodzenia prowizyjnego, określonego na kwotę 7 771 zł, w świetle pozostałych postanowień umownych, naliczeniu odsetek umownych oraz innych pozaodsetkowych opłat, rażąco naruszało interes konsumenta i dobre obyczaje oraz zmierzało do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych. Przypomnieć wypada, że umowa nie została zawarta na zbyt długi okres (36 miesięcy), terminowa spłata została dodatkowo zabezpieczona wekslem, a zatem wynagrodzenie związane z korzystaniem z cudzego kapitału, nie uzasadniało tak wygórowanej

pro wizji. Z treści umowy nie wynikało, aby opłata prowizyjna w kwocie 7 771 zł pozostawała w jakimkolwiek związku z konkretnymi czynnościami poniesionymi w związku z realizacją umowy.

Odnosnie usługi (...), w realiach niniejszej sprawy, nie ulegało wątpliwości, że usługa ta nie została świadomie i dobrowolnie wybrana przez konsumenta. Na rozprawie Z. M. wyraźnie wskazała, że nie miała świadomości istnienia zapisów dotyczących teoretycznie fakultatywnej usługi (...). Posiadała jedynie przejściowe opóźnienie w płatności pojedynczych rat, związane z kryzysem finansowym jesienią 2019 r. (k. 68-68). Mając na uwadze postawę pozwanej, sąd doszedł do przekonania, że gdyby Z. M. miała świadomość możliwości wynikających z usługi (...), z pewnością skorzystałaby z niej i podjęłaby próbę terminowej spłaty zaciągniętego zobowiązania.

R., postanowienia umowne, dotyczące wynagrodzenia prowizyjnego w kwocie 7 771 zł oraz usługi (...) w kwocie 1 100 zł, należało wyeliminować z umowy w całości, uznając, że nie były one wiążące dla konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc.

Pismem z dnia 20 października 2020 r. powód cofnął pozew z zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 4 200 zł, popierając żądanie pozwu co do kwoty 3 944,66 zł. Pozwana 22 października 2020 r. uściłiła na rzecz powoda jeszcze kwotę 700 zł. Sąd uznał, że pozwana w pełni spełniła swoje zobowiązanie z tytułu spłaty zaciągniętej pożyczki i odsetek.

Mając na uwadze powyższe, sąd, uznając cofnięcie pozwu za dopuszczalne, na podstawie art. 355 kpc umorzył postępowanie co do kwoty 4 200 zł.

W pozostałym zakresie, wskutek zapłaty dalszych 700 zł oraz zastosowania art. 385¹ § 1 kc, powództwo należało oddalić.

W punkcie III wyroku, sąd oddalił wniosek powoda o zasądzenie kosztów procesu. Co do pozwu cofniętego (co do kwoty 4 200 zł), podstawą tego rozstrzygnięcia był art. 102 kpc. W przekonaniu sądu, za takim rozstrzygnięciem przemawiały zasady współzycia społecznego. Powód popierał powództwo, które było związane z stosowaniem klauzul niedozwolonych, rażąco niesprawiedliwych dla konsumenta. Mimo zastosowanych w umowie postanowień niedozwolonych, pozwana sumiennie spłacała swoje zobowiązanie, miała tylko przejściowe problemy finansowe jesienią 2019 r. Natomiast powód nie był zainteresowany współdziałaniem z dłużnikiem, mimo, że ta mogła uzyskać odroczenie spłaty lub obniżenie rat. Skoro zrealizowana w toku procesu spłata zobowiązania była jedynie wynikiem sumienności pozwanej, to brak było podstaw do zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu po myśli art. 203 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 kpc. W pozostałym zakresie, wobec oddalenia powództwa, powoda należało uznać za przegrywającego proces.